

Partneriteti dhe fëmijët

Partneriteti

Të drejtat dhe detyrimet e prindërve

Të jesh prind

Përkujdesja për fëmijët

Bashkimi familjar

Konfliktet

Partneriteti

Në Zvicër janë të akceptuara forma të ndryshme të bashkëjetesës. Për tu martuar, duhet qenë së paku 18 vjeç. Bashkëshortët ligjërisht janë të barabartë.

Bashkëjetesa

Format e bashkëjetesës në Zvicër kanë ndryshuar shumë në dhjetëvjetshat e kaluar. Shpesh çiftet jetojnë së bashku të pamartuar (Konkubinat) dhe poashtu kanë fëmijë të përbashkët. Ndarje fikse të roleve në mes partnerëve (burrë/grua) nuk ka. Edhe bashkëjetesa me të njëjtën gjini është e akceptuar dhe e njohur ligjërisht

Martesa / Partneriteti i regjistruar

Për tu martuar në Zvicër, duhet qenë 18 vjeç. Kush dëshiron të martohet, duhet të lajmërohet në Zyrën e Gjendjes Civile, e cila është përgjegjëse për komunën e vendbanimit (Regionales Zivilstandsamt). Zyra e Gjendjes Civile pastaj e udhëheq një procedurë parapërgatitore për martesë. Me këtë provohet aftësia e partnerëve për martesë. Pas përmbylljes së parapërgatitjeve, dasma duhet të bëhet brenda tre muajve. Zyra e Gjendjes Civile informon saktësisht për procedurën dhe dokumentet e nevojshme. Nëse njëri nga çifti jeton ende jashtë vendit, mund të bëhet një kërkesë për ardhje për parapërgatitjen e martesës. Çiftet e të njëjtës gjini mund ta regjistrojnë partneritetin, i cili sjell të drejta dhe detyrime të ngjashme me një bashkëshortësi.

Të drejtat dhe detyrimet

Sipas ligjit, bashkëshortët kanë të njëjtat të drejta dhe detyrime dhe janë të barabartë. Të dy partnerët bashkëshortorë duhet të martohen me dëshirë. Nëse zyrtarët e kuptojnë, se dikush është martuar me detyrim (Zwangsheirat), martesë mund të shpallet e pavlefshme dhe ata që e kanë ushtruar këtë martesë të dënohen. Kush ndjehet se është martuar detyrimisht, duhet të kërkojë mbështetje. Në kantonin Aargau për këtë është një numër special telefoni (062 835 47 90).

Planifikimi i familjes

Për çështje të planifikimit të familjes, shtatzëninë dhe seksualitetin, në Kantonin Aargau, Aarau dhe Brugg ka këshillimore speciale. Këto këshillimore ofrojnë informata falas dhe të besueshme për temat si mbrojtja, problemet seksuale, shtatzënitë e pa dëshiruara apo sëmundjet e organeve gjinitale. Ato këshillojnë edhe prindërit e ardhshëm dhe personat me fëmijë.

Shkurorezimi

Shkurorezimi mund të kërkohet prej të dy bashkëshortëve apo edhe vetëm prej njërit bashkëshort. Përgjegjës është gjyqi familjar (Familiengericht) i rrethit. Edhe bashkëshortësitë, të cilat janë lidhur jashtë vendit, mund të zgjidhen sipas të drejtës zvicerane. Për ta bërë këtë, duhet pasur vendbanimin kryesor në Zvicër dhe së pari të keni jetuar këtu një vit. Shkurorezimi mund të ndikojë në statusin tuaj të qëndrimit ose në një proces të marrjes së nënshtetësisë, i cili është në trajtim. Nëse të huajt mund të qëndrojnë në Zvicër pas shkurorezimit, varet nga faktorë të ndryshëm. Për viktimat e dhunës familjare, zbatohen rregulla të veçanta. Për informata rreth shkurorezimit, mund t'i drejtoheni një këshillimoreje për bashkëshortësinë dhe familjen ose një këshillimoreje ligjore.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

salut-aargau.ch/sq/marredhenie-partneresh-dhe-femijet/partneriteti

Të drejtat dhe detyrimet e prindërve

Nëse dikujt i lindë fëmijë, duhet menjëherë lindjen ta paraqes në Zyrën e Gjendjes Civile. Ndërsa te çiftet e martuara, e drejta e përkujdesjes së fëmijës është e rregulluar automatikisht, çiftet e pa martuara duhet vetë të përkujdesen për këtë.

Njoftimi për lindjen

Për lindjen e secilit fëmijë duhet të njoftohet Zyra Rajonale e Gjendjes Civile (Regionales Zivilstandsamt). Kujdes: Se cila zyrë e gjendjes civile është përgjegjëse, varet nga vendi i lindjes e jo nga komuna ku banojnë prindërit. Nëse lindja bëhet në spital, spitali zakonisht ia përcjell dokumentet zyrës përgjegjëse të gjendjes civile. Nëse lindja nuk bëhet në spital (por, për shembull në shtëpi), lindja e fëmijës duhet të lajmërohet brenda 3 ditëve. Zyra përgjegjëse e gjendjes civile do t'ju informojë se cilat dokumente kërkohen. Fëmijët e lindur në Zvicër nuk e marrin automatikisht shtetësinë zvicerane.

Pranimi e atësisë

Kur çiftet e martura kanë fëmijë, automatikisht bashkëshorti evidentohet si baba. Nëse bashkëshorti dyshon që është i ati, mund ta kontestoj atësinë përmes gjyqit. Nëse prindërit nuk janë të martuar, babai i fëmijës nuk regjistrohet automatikisht si baba. Ai mund ta pranoj atësinë para ose pas lindjes në zyrën rajonale të gjendjes civile në komunën ku banon. Nëse babai i shmanget pranimit të atësisë, nëna mund të ia kërkoj këtë përmes gjyqit.

Përkujdesja prindërore

Prindërit kanë të drejta dhe detyrime, për mirëqenjen e fëmijëve (përkujdesja prindërore). Për shembull kësaj i përkasin edukimi, apo përkujdesja financiare. Prindërit ligjërisht i përfaqësojnë fëmijët e tyre deri sa ata bëhen 18 vjeç. Nëse prindërit janë të martuar, automatikisht i marrin të drejtat dhe detyrimet e njëjta ndaj fëmijës. Nëse nuk janë të martuar, babai së pari duhet ta pranoj fëmijën. Pastaj prindërit vullnetarisht mund ta bëjnë një deklaram me shkrim për përkujdesje prindërore të përbashkët (gemeinsame elterliche Sorge). Kjo bëhet bashkë me pranimin e fëmijës në zyrën rajonale të gjendjes civile ose më vonë te zyrtarët për mbrojtjen e fëmijëve (Kinderschutzbehörde, KESB) në gjykatën familjare të qarkut. Nëse prindërit e pamartuar nuk mund të bien dakord për kujdestarinë, do të vendosë autoriteti për mbrojtjen e fëmijëve. Nëse keni ndonjë pyetje ose keni nevojë për mbështetje, kontaktoni një nga qendrat përgjegjëse të këshillimit për këtë.

Mbajtja

Nëse prindërin janë ndarë, ata edhe më tutje janë të detyruar të përkujdesen për fëmijën (mbajtja, Unterhalt). Ata duhet ta rregullojnë mes veti çështjen financiare dhe përkujdesjen ndaj fëmijës. Pagesa për mbajtje ndahet në mes babait dhe nënës. Nëse dhe sa duhet të paguajë njëri prind, varet nga gjendja e tyre ekonomike dhe pjesa e tyre e përkujdesjes për fëmijën. Nëse nuk është i mundur pajtimi, duhet shkuar në gjykatë. Nëse partneri që është i detyruar të paguajë nuk paguan, mund të aplikohet për ndihmë në komunën ku banohet. Kjo ndihmon në kërkesën e shumës së duhur dhe/ose paguan paraprakisht kontributet e mbështetjes (alimentacionin) nëse ka një kërkesë për to (Alimentenbevorschussung).

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

salut-aargau.ch/sq/marredhenie-partneresh-dhe-femijet/te-drejat-dhe-detyrat-e-prinderve

Të jesh prind

Për ta edukuar një fëmijë është e vështirë. Shumë prindër herë pas here pyesin se çfarë është e mirë për fëmijën e tyre. Ndarja e përvojave me prindër të tjerë mund të jetë shumë e vlefshme. Përveç kësaj, ka këshillimore të ndryshme që mund të ndihmojnë.

Pikëtakimet

Ka oferta të shumta për nëna dhe baba, që duan të shkëmbehen me prindërit e tjerë apo që duan me fëmijën e tyre të marrin pjesë në aktivitete të ndryshme. Disa oferta janë bërë posaçërisht, që prindërit zviceran dhe ata të huaj të ndëlidhin kontakte.

- Për foshnja dhe fëmijë të vegjël deri në 2 vjeç, në shumë komuna ka grupe të të vegjëlve (Krabbelgruppen), ku edhe prindërit gjithashtu mund të vëjnë kontakt me njëri tjetrin. Gjimnastika prindër-fëmijë (gjimnastika MuKi/VaKi/ElKi) ofron lojë, argëtim dhe lëvizje për prindërit me fëmijët e tyre të vegjël. Gjimnastika ofrohet në shumicën e komunave.
- Në qendrat familjare (Familienzentrum) ka gjëra të ndryshme për prindërit dhe fëmijët e tyre.
- Bibliotekat kanë oferta për fëmijë të vegjël dhe të mëdhenjë si dhe për prindërit e tyre.

Në çdo rast ia vlenë që të komuna ku banoni të njoftoheni mbi ofertat e ndryshme në rajon.

Arsimimi i prindërve

Në kantonin Aargau, prindërit mund të vizitojnë kurse për tema të ndryshme. Ka kurse që në mënyrë të veçantë trajtojnë nevojat e emigrantëve dhe imigrantëve. Për shembull ka kurse mbi sistemin shkollor zviceran. Disa kurse ofrohen edhe në gjuhë të huaja. Informata mbi ofertat mund të gjenden në faqen e internetit "Elternbildung Aargau", në shkolla ose në komunat ku banoni.

Këshillim për edukim

Kush ka pyetje mbi edukimin e fëmijëve, mund të drejtohet në disa qendra këshilluese. Në të gjitha rajonet ka qendra këshilluese për familjet. Mëtej këshillimoret për nëna dhe etër (Mütter-und Väterberatung) në komuna të ndryshme, ofrojnë ndihmën e tyre, po ashtu në çështjet e përkujdesjes ndaj foshnjave. Te thirrjet urgjente të prindëve (Elternnotruf) ekspertët i këshillojnë prindërit me telefon apo përmes E-Mailit (Telefoni 0848 35 45 55 (tarifa me telefon fiks), www.elternnotruf.ch)

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

salut-aargau.ch/sq/marredhenie-partneresh-dhe-femijet/me-qene-prind

Përkujdesja për fëmijët

Shumë baba dhe nëna punojnë edhe pas lindjes së fëmijës. Prandaj, në kantonin Aargau ka oferta të veçanta për përkujdesjen e fëmijëve. Shumica janë me pagesë.

Çerdhet ditore për fëmijë

Në çerdhe ditore për fëmijë (Kinderkrippen), fëmijët marrin kujdes gjatë gjithë ditës. Shumica e ofertave janë të orientuara për fëmijë nga 3 muaj deri në moshën shkollore. Disa çerdhe për fëmijë ofrojnë gjithashtu kujdes për fëmijët e shkollave (para dhe pas shkollës si dhe në mesditë). Duke qenë se listat e pritjes janë zakonisht të gjata, prindërit duhet t'i paraqesin fëmijën e tyre shumë herët për këtë shërbim. Çmimet ndryshojnë në varësi të çerdheve për fëmijë dhe një pjesë e tyre paguhet nga komuna ku banoni. Çerdhet për fëmijë ose komuna ku banoni iu informon për mundësitë e regjistrimit dhe çmimet.

Grupet e lojërave

Shumë fëmijë, para hyrjes në shkollë vizitojnë një grup lojërash (Spielgruppe). Atje fëmijët prej moshës rreth 3 vjeçare takohen pa prindërit e tyre për të luajtur dhe bërë punëdore së bashku nën përkujdesjen e një kujdestareje të trajnuar. Vizita në grupin e lojërave është vullnetare. Veçanërisht për fëmijët që nuk flasin gjermanisht në shtëpi, grupi i lojërave është një mundësi e mirë për të ardhur në kontakt me gjuhën gjermane. Kjo lehtëson hyrjen në shkollë. Grupet e lojërave gjenden në pothuajse çdo komunë, komuna ku banoni jep informata shtesë.

Struktura ditore / Dreka

Shkollat pjesërisht ofrojnë përkujdesje jashtë kohës së mësimi. Në shkollat me strukturë ditore, fëmijët mund të qëndrojnë në shkollë gjatë drekës dhe drekën ta hanë në shkollë. Pas shkollës, ata mund t'i bëjnë detyrat e shtëpisë nën përkujdesje. Këto oferta duhet të paguhet nga prindërit. Tarifat shpesh varen nga të ardhurat e prindërve. Fëmija mund të përfitojë nga oferta për një ose më shumë ditë. Strukturat ditore nuk duhet të ngatërrohen me shkollat ditore (Tagesschulen), ku fëmijët duhet të marrin pjesë në programin e gjithë ditës për 5 ditë në javë.

Familjet ditore

Familjet ditore (Tagesfamilien) janë familje që marrin fëmijë në kujdesje gjatë kohëve të caktuara të ditës (kryesisht gjatë gjithë ditës). Kjo ofertë kujdesi për fëmijët është e dëshiruar nga prindërit që janë në punë. Ka agjensi ndërmjetësuese që mund të ndihmojnë në kërkimin e një familjeje të përshtatshme për kujdesin ditor të fëmijëve dhe informojnë për tarifatat tipike.

Kujdestare për foshnja / Situata emergjente

Në Zvicër, të rinjtë shpesh angazhohen si kujdestarë të fëmijëve në mbrëmje ose në fundjavë. Kryqi i Kuq Zvicëran (SRK) Aargau mban një listë të agjensive për kujdestarët e fëmijëve që kanë ndjekur një kurs. Për punën e tyre, të rinjtë natyrisht iu paguhen para. Në situata emergjente të padëshirueshme, Kryqi i Kuq Zvicëran (SRK) në kantonin Aargau ofron gjithashtu shërbim kujdesi emergjent për fëmijët. Shembull kur njëri prind duhet të shkojë në spital dhe askush tjetër nuk mund të përkujdeset për fëmijën. Kujdestaria kushton dhe disa sigurime shëndetësore i mbulojnë shpenzimet.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

salut-aargau.ch/sq/marredhenie-partneresh-dhe-femijet/kujdestaria-e-femijeve

Bashkimi familjar

Anëtarët e familjes të personave, të cilët jetojnë në Zvicër, sipas rrethanave mund të vendosen në Zvicër. Kur të afërmit apo të njofshmit dëshirojnë ta vizitojnë Zvicrën, sipas vendit të origjinës, duhet të aplikojnë për një vizë vizite.

Bashkimi familjar

Parimisht ekziston mundësia, që edhe antarët e familjes (të afërmit e drejtpërdrejt apo partneri bashkëshortor) i personit që jeton këtu, të vije në Zvicër (Bashkimi familjar, Familiennachzug). Për cilët antarë të familjes mund të aplikohet, varet prej përkatsisë shtetërore dhe leje qëndrimit të aplikuesit të kërkesës. Edhe personat me lejqëndrim të përkohshëm (letërnjoftim F), sipas rrethanave mund ta tërheqin familjen e tyre. Enti për Migrim dhe Integrim i kantonit (Amt für Migration und Integration) vendos për kërkesën dhe jep informata për dokumentet e nevojshme dhe ecurinë e saktë të procedurës. Kujdes: Bashkimi familjar duhet të procedohet mbrenda një afati të caktuar. Te fëmijët ky është më i shkurtër se te personat e rritur (p.sh. partneri bashkëshortor).

Përgatitja për martesë

Personi që jeton në Zvicër dhe dëshiron të martohet me një partner/e nga jashtë vendit, mund të aplikojë për lejehyrje për përgatitjen e martesës. Kjo leje i mundëson partneres ose partnerit të hyjë në Zvicër para martesës dhe të martohet këtu. Enti për Migrim dhe Integrim i Kantonit (Amt für Migration und Integration) vendos për kërkesën dhe jep informata rreth dokumenteve të nevojshme dhe procesit të saktë të procedurës.

Viza hyrëse

Për banorët e shumë vendeve, nuk është e lehtë të marrin një vizë hyrëse për në Zvicër, për të vizituar për shembull familjarët e tyre këtu. Mund të kërkohet një letër ftese dhe / ose një garanci financiare (deklaratë përgjegjësie, Verpflichtungserklärung) nga personat që jetojnë këtu. Për kërkesën vendos dhe jep informata rreth dokumenteve të nevojshme dhe procedurës së saktë, përfaqësia zvicerane jashtë vendit. Informatat mund të merren gjithashtu edhe në Entin për Migrim dhe Integrim të kantonit (Amt für Migration und Integration).

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

salut-aargau.ch/sq/marredhenie-partneresh-dhe-femijet/terheqja-e-familjes

Konfliktet

Në rastet e konflikteve mes partnerëve apo në familje, ndihmojnë qendra të ndryshme këshilluese. Dhuna në familje ose mes bashkëshortëve është e ndaluar.

Konfliktet në marrdhëniet e partnerëve

Nëse në marrdhëniet e partnerëve lindin konflikte, partnerët mund të kërkojnë ndihmë profesionale (këshilla për çiftet, Eheberatung). Qendra të specializuara për këshilla i ndihmojnë ata të gjejnë zgjidhje. Bisedat e para zakonisht janë falas ose me çmime të ulëta. Në çdo rajon ka një qendër këshilluese e cila është përgjegjëse për këtë.

Konfliktet në familje

Në familjet me fëmijë, mund të ndodhin situata të vështira që mund të jenë të ngarkueshme për prindërit dhe fëmijët. Në çdo rast, është e rekomandueshme që prindërit të kërkojnë ndihmë nëse nuk dinë çfarë të bëjnë më tutje. Në qendrat e këshillimit për familjet (Familienberatungsstelle), mund të kërkohen këshilla personale. Në "Elternnotruf" ekspertët i këshillojnë prindërit përmes telefonit ose postës elektronike rreth edukimit dhe shqetësimeve për fëmijët e tyre (Telefoni 0848 35 45 55 (falas, www.elternnotruf.ch)). Fëmijët dhe të rinjtë mund të kërkojnë ndihmë në "Kindernotruf" përmes telefonit, postës elektronike, SMS ose bisedës (Telefoni 147 (falas), www.147.ch).

Dhuna në shtëpi

Dhuna në familje është vepër penale. Kushdo që përdor dhunë bënë vepër penale - pavarësisht nga pesha e dhunës. Nuk ka rëndësi nëse dhuna drejtohet ndaj bashkëshortit apo ndaj fëmijëve. Autoritetet duhet të ndërmarrin veprime me iniciativën e tyre kur mësojnë për dhunën në familje. Për viktimat e dhunës ka shërbime mbështetëse falas dhe të besueshme. Gratë ose burrat mund të kërkojnë mbrojtje të përkohshme bashkë me fëmijët e tyre në ambiente të posaçme për strehim (Frauenhaus / Väterhaus). Gratë e prekura nga dhuna mund të telefonojnë në Shtëpinë e Grave gjatë gjithë kohës (telefon 062 823 86 00). Fëmijët dhe të rinjtë mund të kontaktojnë përmes linjës telefonike të urgjencës për fëmijë (telefon 147 (falas), www.147.ch). Kushdo që ndihet i kërcënuar nga një pjesëtar i familjes duhet të telefonojë në polici (telefon 117). Kjo mund të çojë në largimin e personit që përdor dhunë ose kërcënon nga banesa ose shtëpia për një periudhë më të gjatë kohore.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

salut-aargau.ch/sq/marredhenie-partneresh-dhe-femijet/konfliktet